

בעזהש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בעת רעוא דרעוין

פרשת ויקרא - צו (ערב פורים)

* * *

בסעודת שושן פורים

שנת תשע"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תרמ"ג

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

במעודה שלישית פרשת ויקרא תשע"א לפ"ק

אחת כמה וכמה התורה שלומדים בצהל מועד, שאין עוד בעולם קדושה גדולה יותר ממקום ההוא, שצריח כרותה לתורה זו שלא תשתכח מישראל.

ובתב עוד שם צאור החיים, חז"ק עוד אמרו רבותינו ז"ל (צמורת כהנים) יכול היה מדבר עמו לצורך עצמו, תלמוד לומר לאמר, בשביל ישראל היה מדבר עמו ולא בשביל עצמו, עד כאן. כוונת דצריהם כי תיבת לאמר, מיעוט הוא, למעט שלא היה דיבורו למשה זולת בשביל ישראל פירוש לדבר להם. מכאן אתה למד שלא דיבר ה' עם משה אלא דברי תורה שמסר לישראל, והוא מאמר התנא (אבות א-ה) משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, הא למדת שכל מה שקיבל מסר. ומכאן אתה למד שלא הודיעו ה' סוד שלא למדו את ישראל, והשוו ישראל למשה צדיעה, אלא שהוא למד מפי הגבורה, וישראל מפי איש ע"כ.

ויש להבין הלא מצינו כמה פעמים שדיבר ה' עם משה, מה שלא

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (א-ה). וכתב צאור החיים הק', קשה כי מן הראוי להקדים הודעת המקום שממנו הדיבור, ואחר כך יזכיר למי ידבר, וכאן אחר שאמר 'אל משה' ואחר כך אמר 'מאהל מועד'. ובדרך רמו ירמוו שיאמר משה לישראל שם בצהל מועד כל אשר יצווה ה', לזה סמך מאהל מועד לאמר, פירוש משם יאמר הוא לישראל. ויש בזה טוב טעם, כדי שיהיה אימת הדיבור על שומעיו לפני המלך המצווה צרוך הוא. גם שידיקו אותו ביותר כשיאמר הדברים לפניו יתברך שלא הותר ולא הוסיף על דבריו ע"כ.

ויש לומר עוד טעם בזה, דאיתא צירושלמי (ברכות ה-ה) צרית כרותה שכל הלומד צצית הכנסת, לא צמורה הוא שוכח ע"כ. ואיפסק קן בשלתן ערוך (י"ד רמו-כ). וכתב צש"ך (ס"ק כ"ד) דמכל שכן הלומד צצית המדרש שקדושתו חמורה מצית הכנסת ע"ש. ואם קן הוא צמקדש מעט, על

ומה שתלמיד עמיד לחדש בזדאי לא נמסר לבני ישראל עד זוא הזמן שהתלמיד חידשו.

ישׁוב ראיתי צספר צרכת שמעון שכתב, דכדצרי האור החיים הק' מצוארים גם צמדרש שמואל (לאצות שם). ויש להעיר מדצרי הירושלמי (פאה א-א) על הכחוצ (יהושע יא-טו), וכן עשה יהושע, לא הסיר דצרמכל אשר צוה ה' את משה, מכל אשר צוה אותו משה אין כחוצ כאן, אלא את אשר צוה ה' את משה, אפילו דצרים שלא שמע מפני רצו הסכימה דעתו כמו שנאמר למשה צסיני ע"כ.

וגראדה דהנה הכחוצ אומר, ונועדתי לך שם ודצרתי אתך מעל הכפורת מצין שני הכרוצים אשר על ארון העדות, את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל (שמות כה-כז). ויש להצין למה הוצרך להדגיש 'אל בני ישראל', הא כל התורה לבני ישראל הוא. ולהלן שם נאמר, וזהו אשר תעשה על המוצח וגו' אשר אועד לכם שמה, לדבר אליך שם, ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בצכודי (כט-לח). וצרש"י יש מצרותינו למדים מכאן שמעל מצוח הנחושת היה הקצ"ה מדצר עם משה משהוקם המשכן. ויש אומרים מעל הכפרת, כמו שנאמר ודצרתי אתך מעל הכפורת. ואשר אועד לכם האמור כאן,

היה נוגע להכלל ישראל, ולדוגמא ואחחנן אל ה' צעת הוא וגו', ויאמר ה' אלי רצ לך אל תוסף דצר אלי עוד צדצר הזה, עלה ראש הפסגה וגו' (דצרים ג-כג). ומצינו עוד, ויאמר ה' אל משה הן קרצו ימין למות וגו' (שם לא-ד). וצמדש רצה שם יש אריכות דין ודצרים צין משה עם ה'. ואולי הכוונה, שמה שדיצר ה' עם משה צדצרי תורה, היה רק צהתורה שמסרה לישראל, אצל שאר דצרים דיצר ה' אליו, גם מצלי שיאמרנה לישראל. (ועיין רש"י דצרים לד-ז).

אמנם יש להצין דהא אמרו חז"ל (נדריס לח). אמר רבי יוקי צר חנינא צתחלה לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו, שנאמר (שמות לד-כז) כתב לך, פסל לך (שם לד-א), מה פסולתן שלך יהא, אף כתצתן שלך יהא, ומשה נהג צה טובת עין ונתנה לישראל, ועליו הכחוצ אומר (משלי כז-ט) טוב עין הוא יצורך כי נתן מלחמו לדל. ומוקי לה צפלפולא הכי שחלק זו של תורה ניתנה רק למשה ולזרעו, ואיך קאמר שכל מה שדיצר ה' אל משה צאהל מועד היה 'לאמר' לאחרים. ועוד שהרי אמרו חז"ל (ויקרא כז-א) אפילו מה שתלמיד ותיק עמיד לומר לפני רצו כולן נאמרו למשה מסיני שנאמר (קהלת א-י) יש דצר שיאמר ראה זה חדש הוא, חצירו משיצ עליו כצר היה לעולמים ע"ש.

חיים, כי באמת הקצ"ה דיבר משני המקומות, ושניהם אמת, רק הדיבור שהיתה מופנה לבני ישראל הופיע מעל הארון כי שם חלקת מחוקק ספון, התורה הק' לוחות הצריח המונחת צין שני צדי הארון, ושם המקום לציוריו גם שאר מצות התורה. אמנם העניינים המופנים למשה בעצמו, יצא הקול מהמוצח. - ומיושב היטב, דאלל הכפורת קאמר, את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל, היינו הציוריו לבני ישראל יהיה מעל הכפורת, אמנם אלל המוצח כתיב אשר אועד לכם שמה לדבר אליך, הדבור המופנה אליך דוקא, יהיה שם. (ועיין צוה בשמן ראש ח"ט פ' תרומה קפז.).

וְלִפְיֵי זה אחי שפיר, כי הנה הארון היה מונח באהל מועד, לא כן המוצח היה פתח אהל מועד. וזה שאמר הכתוב, ויקרא אל משה וידבר ה' אליו 'מאהל מועד', היינו מהארון שהיה מונח בתוך האהל מועד, זה היה 'לאמר' למסור אותו להכלל ישראל. אבל מה שדיבר ה' רק למשה, זה לא היה מאהל מועד אלא מפתח אהל מועד, ממקום מוצח הנחושת.

וְלִעֲבֹדָם הדברים ציטר ביאור, למה הדיבורים להכלל ישראל נאמרו מעל הכפורת, והדברים הנוגעים למשה היו מעל המוצח, יש לומר בהקדם מה שמנינו, שקבעו

אינו אמור על המוצח, אלא על אהל מועד הנזכר במקרא (ברייתא דמלאכת המשכן). ושם איתא עוד, דיש אומרים ממוצח הקטורת היה מדבר עמו, דכתיב (ל-ו) אשר אועד לך שמה ע"ש.

וְהָנָה רִשִׁי מיישב השיטה דקצ"ה ליה שמעל הכפורת דיבר אליו, דמה שנאמר כאן אשר אועד לכם, אינו אמור על המוצח, אלא על אהל מועד, ולא העיר כלום להמאן דאמר דקצ"ה ליה שמעל המוצח דיבר אליו, הא מקרא מלא דבר הכתוב, ודברתי אתך מעל הכפורת.

וּבַחֲתָם סופר (פ' תצוה קלא:): כתב, דבאמת כולי עלמא מודים דהדברות היה מאהל מועד מצין שני הכרובים, אך ציוס מיתת נדב ואציהוא, שנאמר למשה רבינו פרשת שאו אחיכם מאת פני הקודש (ויקרא י-ד), פרשה זו ודאי לא נאמרה בצנים במקום מתים, ואפשר כל הפרשיות שנאמרה באותו יום לבני הארון הנותרים ופרשת שמוי יין ואחרי מות, הכל נאמר אז במוצח החיטון מצלי צוא אל ההיכל אז. וזהו ההמשך, ונועדתי לך שמה על מוצח החיטון, אימתי, ונקדש בכבודי, יום מיתת מכוזדי ודפח"ת.

וְלִעֲבֹדָם יש לומר בדרכך אחרת, כי אלו ואלו דברי אלקים

מבטלין, תלמוד תורה לא כל שכן. ופריך עלה ועבודה חמורה מתלמוד תורה, והכתיב (יהושע ה-יג) ויהי זהות יהושע זריחו וכו', ואמר רב שמואל בר אבין גזול תלמוד תורה יותר מהקרבן תמידין שנאמר (שם) עתה באחי. ומשני הא דרביס [דהתם זיהושע כל ישראל הווי], והא דיחיד ע"כ. ולפי זה קדר חשיבות המצות הוא, א) תלמוד תורה דרביס של כל ישראל עדיפא מכולהו, שאין מבטלין אותה גם לשמוע מקרא מגילה. ב) עבודת הקרבנות צבית המקדש. ג) תלמוד תורה דיחיד, ולא דוקא יחיד, אלא גם כל תורה דרביס, חוץ מהכלל ישראל יחד. ואס כן לא היו יכולים לקצוע מצות הפורים על הכלל ישראל ציום אחד, כי תלמוד תורה דרביס עדיפא ממקרא מגילה, ואין לבטל אותה עבור מצות פורים, על כן חלקה לשנים, חמנו של זה לא חמנו של זה, ונוגע רק לתלמוד תורה דיחיד, אשר מקרא מגילה עדיפא מזה, וצריכין לבטלה עבור מקרא מגילה.

והנה חשיבות המצות הוא מצד עבודת הקרבנות עליה, ובהיות שתלמוד תורה של הכלל ישראל עדיפא מעבודה, על כן אי אפשר שתבא השפעתה מהמצות שקל יותר מתלמוד תורה דרביס, על כן התורה של הכלל ישראל נמסרה מהארון שצבית ה' לפני

מרדכי ואסתר לחוג ימי הפורים, והיהודים הפרזים היושבים צערי הפרזות עושים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשחה ויום טוב, ומוקפים חומה עושים את יום חמשה עשר לחודש אדר, חמנו של זה לא חמנו של זה. שמנה כוון לא מנינו ציום חג, שמקצת ישראל יחוגו אותו ציום אחר מחצריהם, והוי להו לקצוע אותה על יום י"ג, זמן המלחמה, שהוא יום קהלה לכל.

ובתב צדרשות חתם סופר (רה:): שלא ראו מרדכי ואסתר שיהיה יום אחד אשר כל ישראל אוכלים ושמחים עד דלא ידע, ומתבטלים מתורה, על כן קצוע ציום המנוחה, ויומו של זה איננו יומו של זה, נמצא כשאלו שמחים ומשתכרים, אלו עוסקים צתורה. מה שאין כן כשהיו קצועים על יום י"ג, יום המלחמה, היו כולם שוים ציום אחד ע"כ.

ויש להמתיק הדברים עוד יותר, דדרשינן בגמרא (מגילה ג.) מאי דכתיב (אסתר ט-כח) משפחה ומשפחה, אמר רבי יוסי צר חנינא להביא משפחות כהונה ולויה שמבטלין עבודתן וצאין לשמוע מקרא מגילה. מכאן סמכו של צית רבי שמבטלין תלמוד תורה וצאין לשמוע מקרא מגילה, ומה עבודה שהוא חמורה

ומדוע לא יראתם לדבר בעצדי משה (במדבר יב-ו). ויש לומר על פי מה שכתב צחמס סופר (פ' תזוה קלא.) כי למשה רבינו דיבר ה' מעל ארון העדות מצין שני הכרוזים, אבל להנציאים היה מדבר ממוצח הנחושת ע"ש. והנה הארון היה מונח בתוך הבית, צאהל מועד צפניים, לא כן המוצח היה מבחוץ, פתח אוהל מועד. ואמר ה' במעלתו של משה שהוא עולה על שאר הנציאים, 'בכל ביתי נאמן הוא, אליו אני מדבר מתוך ביתי בקודש הקדשים, פה אל פה אדבר בו', אליו אני מדבר מצין שני הכרוזים, שפניהם נורת רצוא, ועומדים זה כנגד זה פה אל פה, ממוקם הקדוש הזה יוצא אליו הדיבור, לא כן אהרן ומרים שהיו גם כן נציאים, להם מגיע הדיבור מבחוץ מאת המוצח, ומדוע לא יראתם לדבר בעצדי משה.

והענין שהדיבור למשה היתה מהארון, ושאר הנציאים מהמוצח, יש לומר דלפי מה שנתבאר לעיל, קדושת הארון נאחי, וקצוע ועומד גם בשעת סילוק המשכן, לא כן קדושת המוצח הוא רק בשעה שהמשכן עומדת ולא בשעת סילוק מסעות. והנה משה רבינו כל פעולותיו הם נחיים, וכמו שאמרו (סוטה ט.) דוד ומשה לא שלטו שונאיהם במעשה ידיהם, דאמר מר

ולפנים, שהיא עדיפא מקדושת עבודת הקרבנות. אבל התורה שרצה ה' ללמוד למשה לצדו, הרי זה תלמוד תורה דיחיד, שעבודה עדיפא מינה, ושפיר תוכל לצוא השפעתה למטה מעל המוצח.

ואולי יש לומר עוד דאלו ואלו דברי אלקים חיים, דאיתא בגמרא (זבחים סא:) לאחר שיפרקו הלויים את המשכן, והמוצח אינה במקומה, אין מחנה שכינה קיים, ודינו כמוצח שנפגם, ואסור לחול קדשים ע"ש. אבל הארון שצתוכה לוחות הברית קדושה קצוע ועומדת מבלי הפסק לעולם. ואם כן בשעת המסעות כאשר רצה ה' לדבר עם משה, לא היה יכול לדבר מעל המוצח, שאין קדושתו אז עליו, ואז הורך לדבר עם משה מצין שני הכרוזים, שקדושת התורה קצוע וקיים. וזהו שאמר הכתוב, אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם וגו' ונקדש צכודי (ל-מצ), שהדיבור שתהיה מעל המוצח תהיה רק בשעת ונקדש צכודי, וכפירוש רש"י ונקדש המשכן צכודי, שתשרה שכינתי בו.

אמנם נראה צוה עוד, כי הכתוב אומר במעלתו של משה, אם יהיה נציאכם ה' צמראה אליו אחדוע, לא כן עצדי משה בכל ביתי נאמן הוא, פה אל פה אדבר בו וגו',

זדהו הענין שמנינו בהמן, הפיל פור
 הוא הגורל (אסתר ג-י), ואמרו
 חז"ל (מגילה יג.) תנא כיון שנפל פור
 בחדש אדר שמה שמחה גדולה, אמר
 נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא
 היה יודע שבשבעה באדר מת משה,
 ובשבעה באדר נולד ע"ש. ויש להבין
 למה ידע יום מיתתו יותר מיום
 לידתו. אמנם נראה דכמו שפעולותיו
 של משה נחמי, כן ענש משה רבינו
 הוא נחמי, עד שאמרו חז"ל (סוטה יג.)
 דיש אומרים משה לא מת, כתיב הכא
 (דברים לד-ה) וימת שם משה, וכתיב
 התם (שמות לד-כח) ויהי שם עם ה'
 ארבעים יום וארבעים לילה, מה להלן
 עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש
 ע"כ. והתורה מעידה עליו, לא כהתה
 עינו ולא נס לחה (שם לד-יז), וברש"י
 אף משמת. ואמרו (שם בספרי) כל
 הנוגע בצשרו של משה ליחה פורחת
 ממנו ע"כ.

ואם כן מיתת משה אינה כמיתת
 צפר ודם, שגופו מת ונרקב,
 אלא מיתתו הוא תחלת לידתו לעולם
 יתר גבוה, והוא חי ומשמש למעלה.
 ואם זכותו מועלת לישראל בהיותו
 למטה בארעא חשוכא, מכל שכן כאשר
 עומד ומתפלל על זרע ישראל למעלה
 במקום גבוה יותר. ודבר זה לא
 השכיל המן, כי יום שמת משה רבן
 הוא יום לידתו, שנעשה אז משה גבוה
 וגדול יותר ממה שהיה עד עכשיו,

משנבנה מקדש ראשון נגזו אוהל
 מועד קרסיו קרשיו וצריחיו ועמודיו
 ואדניו ע"ש. וכמו שכתוב בשו"ת מנחת משה
 (או"ח סימן יז) כתב בשם הגאון בעל
 שו"ת הרא"ם על אה"ע לבאר מדרש
 פליאה, בחידודו של צלאל חרב
 המקדש ע"כ. וכתב בצוונתו דאיתא
 במדרש (ויקרא א-ו) כל הנשיאים הציאו
 נדבות למשכן חוץ ממשה, ואמר לו
 הקב"ה דיצורך חביב עלי כמתנות.
 ואיתא אילו היה משה מביא נדבות
 למשכן לא היה נחרב, ואם כן לפי
 זה אם היה דיצורו מקויים צמשכן
 גם כן לא היה נחרב, דהא דיצורו
 היה חביב לפני הקב"ה כמתנות.
 ואיתא בגמרא (ברכות נה.) דאמר משה
 לצלאל עשה כלים ואחר כך משכן,
 אמר ליה כלים שאני עושה להיכן
 אכניסם, אמר משה להכי קראו לך
 צלאל שצלל אל-ל היית, ועשה משכן
 תחלה ואחר כך כלים, נמצא דבריו
 של משה לא היה מקויים מחמת
 הצנתו של צלאל. והשתא יובן
 שבחידודו של צלאל שאמר לעשות
 משכן תחלה, ועל ידי זה לא היה
 דברו של משה מקויים, מחמת זה
 חרב המקדש, שאם היה מקויים היה
 לפני הקב"ה כמתנות, ולא היה נחרב
 המקדש ע"כ. (הוצא לעיל פי' תזוה
 הע"ט.) ולכן נבואתו של משה ממקום
 שקדשתו נחמי, קדושת הארון, לא כן
 שאר הנביאים הוא מהמוצא.

מחדש במעלה יתירה ממה שהיה עד
עכשיו.

ואדרבה זכותו תעמוד לישראל ביתר
שאת ויתר עו זירח שמת, ונולד

בסעודה שלישית פרשת צו (ערב פורים) תשע"א לפ"ק

שמציא יללה על האדם אלף יין (בזכות
מ.) והנחש סחטו לה ענזים ונתן לה.
ומרדכי היה משורש אדם הראשון,
ואסתר היתה משורש חוה, והמן
משורש הנחש, על כן חייב לבסומי
בפוריא ציין, לתקן עון אדם הראשון
ע"כ.

ובבני יששכר (אדר ז-ט) כתב, דזהו
שאמרו (חולין קלט:) המן מן
התורה מנין שנאמר (בראשית ג-יא)
המן העץ, והיינו שעורר החטא של
עץ הדעת על ידי שנהנו ישראל
מסעודתו של אותו רשע. ואז נגזר
ציוס אכלך ממנו מות תמות (שם
ב-יז), על כן הנלית לגזור עליהם
להשמיד ולהרוג ולאצד ע"ש.

ובתפארת שלמה (לפורים ד"ה יעשו)
כתב, דזהו ענין העצה
לעשות דוקא עץ לתלות את מרדכי,
ולא השכילו להמיתו באופן אחר, כי
רצה לעורר פגם חטא עץ הדעת,
אשר כל הנשמות היו תלויים באדם
הראשון ונפגמו, וזוה יהיה לו שליטה
על מרדכי. אצל מרדכי היה צחינת

חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא
ידע צין ארור המן לברוך
מרדכי (מגילה ז.). ופירש רש"י
לאבסומי בפוריא, להשתכר ציין ע"כ.
ובאצודרהם כתב, שטעם מלואה זו
להשתכר ציין דייקה, הוא משום
דעיקר נסי פורים אירעו כולם במשתה
יין, מפלת ושחי, הכתרת אסתר,
והריגת המן ע"כ.

וייש לומר זוה עוד, על פי מה
שכתב במשנת חסידים (מסכת
אדר פ"א) בשם האריז"ל כי המן היה
משורש הנחש שפיתה לחוה, והטיל זה
זוהמא בהאכילה מאכל איסור של עץ
הדעת, עם בעלה אדם, וגרם שעבדו
עבודה זרה. וכאשר עשה כן היה
רוצה לעשות מחדש וכו', שפיתה את
ישראל שיאכלו מאכל איסור בסעודתו
של אחשורוש, כדי שיוכל להטיל זוהמא
באסתר כראונו ע"כ.

ובדבש לפי (מערכת א-ד) הביא בשם
מהר"ח ויטאל ז"ל, דצחיות
שאין שאכל ממנו אדם הראשון, רבי
מאיר אומר גפן היה, שאין לך דבר

שלא משיג עומק שער הנו"ן. והנחש פיתה אותה, כי בעץ הדעת יש שורש הדעת והזינה, כל החמשים שערים, וזאכילת עץ הדעת 'והייתם כאלקים', לא ותחסרהו מעט מאלקים. ועל כן לעורר חטא זה, שאכלו מעץ הדעת כדי להגיע לשער הנו"ן מזינה, על כן יעשו עץ גזוה חמשים אמה דייקא, כי זה היתה שורש חטא עץ הדעת.

אמנם ישועת ה' צאה אז על ידי מרדכי ואסתר, כי רבי שמואל בר נחמני פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא (ישעיה נה-ג) תחת הנענוץ יעלה צרוש, תחת המן הרשע יעלה צרוש זה מרדכי, שנקרא ראש לכל הצמים שנאמר (שמות ל-ג) ואתה קח לך צמים ראש מר דרוה, ומתרגמין מרי דכי, ותחת הסרפד, זה ושת, יעלה הדם, זו אסתר הנדיקת שנקראה הדסה, שנאמר (אסתר ז-י) ויהי אומן את הדסה (מגילה י). ומבואר צבני יששכר (אדר ה-י) דכל החושים נזכרין אצל חטא אדם הראשון, כי כולן השתמשו שם בחטאו, ותרא האשה וכו' (בראשית ג-י) חוש הראיה, ותקח מפריו חוש המישוש, ותאכל חוש הטעם, וישמעו חוש השמע, אצל חוש הריח לא נזכר שם. שחוש הריח לא נפגם כל כך כאידך החושים, כי לא נשתמשו בו אז, על כן תמצא עד היום חוש הריח

כולו טוב, כמו משה רבינו ע"ה דכתיב (שמות ז-ב) ותרא אותו כי טוב, שלא נהנה כלל מעץ הדעת, לכן על מרדכי לא היה להם שליטה מחמת פגם עץ הדעת ע"ש.

והנה יענו אותו לעשות עץ גזוה חמשים אמה, והיא פליאה למה נריכין לתליית מרדכי עץ גזוה כל כך. ונראה דבגמרא (מגילה עז.) דרשו על העץ אשר הכין לו (אסתר ו-ד), לו הכין. והכוונה דהנה בתוס' (מגילה יא. ד"ה צרוש) כתבו, דתלו עשרת צני המן זה תחת זה, והוררך לפי החשבון חמשים אמה, שקומת כל אחד שלש אמות לצד הראש ע"ש. וצרא ה' את הרפואה קודם להמכה שיעשה עץ גזוה חמשים אמה להיות עליו מקום לכל עשרת צניו. ואם כן למרדכי לא הוררך להכין עץ גזוה כל כך, אצל 'לו' הכין, ולו ולזרעו הוררך חמשים אמה.

אמנם לפי מה שנתבאר יש לומר עוד, כי פיתוי הנחש לחוה היתה, כי יודע אלקים ציום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם, והייתם כאלקים יודעי טוב ורע (בראשית ג-ד). והנה איתא בגמרא (נדרים לח.) חמשים שערי צינה נצראו בעולם, וכולן נתנו למשה חוץ מאחד, דכתיב (תהלים ח-ו) ותחסרהו מעט מאלקים ע"כ. הרי כי צינת האדם נחסר מעט מאלקים,

וישלח) צַסס ספר הגלגולים, דזהו הטעם שיעקב אבינו לא מת, כי נשמתו היתה תלויה בקנה של אדם הראשון, וכיון שאין הקנה נהנה ממאכל לא נפגם בעץ הדעת ע"ש. ואם כן הקנה וחוש הריח לא נפגמו, על כן הקול מהקנה יפה לצשמים, כי שניהם שורשם קודש, והקול מוֹיֵא כח הריח מהצשמים ציטר שאת.

וְדָדוּ הַמֶּשֶׁךְ הַדְּצָרִים, הַמֶּן מִן הַתּוֹרָה מִנֵּין דְּכַתִּיב הַמֶּן הַעֵץ, מַרְדְּכִי מִן הַתּוֹרָה מִנֵּין דְּכַתִּיב מֵר דְּרוֹר (חולין קל"ט:), וְהֵינּוּ כַח הַקִּיטְרוֹג שֶׁל הַמֶּן מִנֵּין, מֵאִיזָה מִקּוֹם נִתְעוֹרְרָה, עַל זֶה הַשִּׁיב הַמֶּן הַעֵץ, שֶׁנִּתְעוֹרְרָה מִחֻטָּא עַץ הַדַּעַת. וּמַרְדְּכִי מִן הַתּוֹרָה מִנֵּין, מֵאִין צָא כַחוֹ שֶׁל מַרְדְּכִי לְצַטֵּל הַגּוֹזֵרָה, עַל זֶה אָמַר כִּי מַרְדְּכִי הוּא מֵר דְּרוֹר, רֹאשׁ לְצִשְׁמִים, שֶׁהוּא מִחוּשׁ הַרִיחַ שֶׁל אָדָם הַרֹאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִפְגַּם, וְהוּא כְּבוֹחוֹ לְצַטֵּל תּוֹקְפוֹ שֶׁל הַמֶּן.

וְלִבְּן צִישׁוּעָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל נֹאמַר, לִיְהוּדִים הִיטָה 'אֹרְהָ' וְשִׁמְחָה וְשִׁשׁוֹן וִיקָר (אֶסְתֵּר ח-טו), וְצַכְמָה מִקּוֹמוֹת הַמְּנַהֵג לְהַדְּלִיק נְרוֹת צַקְרִיאת הַמְּגִילָה. וְנֹרָאָה צַצִּיאֹרוֹ, דְּמַצְבֹּאֵר צַרְמִ"א (אֹ"ח סִימָן רַעֲא-י) שֶׁצִּשְׁעָה שְׁעוֹשִׁין קִידוּשׁ עַל הֵיין יִתָּן עֵינֵינוּ צִהַנְרוֹת. וְכַתֵּב צַחְכְּמַת שְׁלֵמָה (שס) צַטְעָמוֹ, כִּי עַץ שֶׁאֵכֵל אָדָם הַרֹאשׁוֹן

רוחני, הנשמה ניהנת ממנה ולא הגוף (ברכות מג: ע"ש).

וְדַהְדָּה כֹּל הַנְּשָׁמוֹת הֵיוּ תְלוּיֹת בְּצַבְרֵי אָדָם הַרֹאשׁוֹן, וְכוֹלָם נִפְגְּמוּ יַחַד בְּהַחֻטָּא. וּמַעֲתָה יֵשׁ לוֹמַר כִּי מַרְדְּכִי שֶׁהוּא רֹאשׁ לְצִשְׁמִים, וְאֶסְתֵּר הַדְּסָה, הֵם הֵיוּ תְלוּיִים בְּחוּשׁ הַרִיחַ שֶׁל אָדָם הַרֹאשׁוֹן וְלֹא נִפְגְּמוּ, וְלִכֵּן הֵם רֹאשׁ לְצִשְׁמִים, חוּשׁ הַרִיחַ. וְעַל כֵּן עֲלִיהֶם לֹא הִתְעוֹרְרָה חֻטָּא עַץ הַדַּעַת, וְעַל יָדָם צָאָה הַיְשׁוּעָה. - וְנֹרָאָה דְּעַל זֶה כִּיוּנוֹ צַמָּה שֶׁקָּרָאוּ אֵת רִבֵּן גַּמְלִיאֵל, צַעַל הַחוּטָם מִתְצַקֵּשׁ (מַעֲמִית כ"ט), וְצַרְשִׁי פִירֵשׁ מָה חוּטָם מִיפָּה אֵת הַפְּרָוֶף, כִּךְ הוּא מִיפָּה אֵת דְּרוֹר ע"ש. וְלִפִּי מָה שֶׁנִּתְצַבֵּר כּוֹנֵתוֹ, שֶׁהוּא תְלוּי צַחוּטָמוֹ שֶׁל אָדָם הַרֹאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִפְגַּם מִן הַחֻטָּא וְעוֹמֵד צַטְהַרְתּוֹ.

וְבִזְזָה הִיָּה נֹרָאָה לְצַבֵּר מָה שֶׁאֲמַרו (כְּרִיתוֹת י:): כִּשְׁהוּא שׁוֹקֵן אֹמֵר הַדָּק הֵיטֵב הֵיטֵב הַדָּק, מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל יָפֵה לְצִשְׁמִים, וְלִכְאֹרָה מֵהוּ הַשִּׁיכּוֹת צִינִיָּהִם. אֲמַנְס יֵשׁ לוֹמַר דְּמַצְבֹּאֵר צַסְפֵּר פְּרִי הַעֵץ (פ' וי"א) צַסס הַחִיד"א צַסְפֵּר יוֹסֵף תְּהִלּוֹת, דְּלִכֵּן חֻטָּא לְשׁוֹן הַרַע גְּדוֹל כֹּל כִּךְ (עֵיין עֲרִכִין טו:), כִּי הַקּוֹל צָא מֵהַקְּנֵה, וְהַקְּנֵה אִינוֹ נֹהֵנָה מֵהַאֲכִילָה, וְלֹא נִפְגַּם בְּחֻטָּא עַץ הַדַּעַת, וְלִכֵּן חֻטָּאוֹ גְּדוֹל מֵאֹד. וְסִיִּים וְצ"ה קִיִּימָתוֹ מִסְבָּרָא דְּנִפְשָׁא טֵרַם רִאִיתִי צַבְרֵיו ע"כ. וְכַתֵּב עוֹד שֵׁם (צַפְרָשָׁה

ומזכירין במחלתו גם קרא מהנס של פורים, ליהודים היתה אורה, כי מרדכי ואסתר, ראשי בשמים, גם הם תיקנו אז החטא, ועל ידי זה ליהודים היתה אורה, שהמן רצה לכבות נרו של עולם, ומרדכי ואסתר בטלוה, וליהודים היתה אורה. ובפשוטו יש לומר עוד, דמבואר בצני יששכר (אדר ד-ג) דבאזתה שנה של הנס דפורים היה חל יום י"ג אדר בשנת, ונוח בארבעה עשר היה במוצאי שנת, ואם כן ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, היתה זמנה במוצאי שנת.

ובזה יובן מה שתיקנו לזכר על הנס, משלות מנות איש לרעהו ומתנות לאחיזונים (אסתר ט-כג), שלא מנינו בשאר זמני שמחה להעשות כן. ויש לומר, דהנה כתיב (דברים יד-כט) וצרכתיך בכל אשר תעשה, והיינו שמוטל על האדם בכל דבר הנצרך לו שיעשה השתדלות. ובאמת הדבר צריך טעם, הרי ההשתדלות וההוצאות הצל, ולא לחכמים לחס ולא לנבונים עושר, אם כן מה צורך ההשתדלות, הלא אדרבה נראה כחסרון באמונתו. וכתב בספר מקילת ישרים (פרק בל) כי כל זה רק לעונש, שעל ידי חטא העץ הדעת היתה קללת האדם, בזעת אפך תאכל לחם (בראשית ג-ט), וזה כולל כל האטריות האדם, שגיגע אליו רק על ידי השתדלות ע"כ. ומעתה צפורים

גפן היה, ועל ידה נכבה נרו של עולם, ולכן הנשים מוזהרות בהדלקת הנרות בשנת, לתקן מה שכבתה נרו של עולם (מ"א סימן רס"ג סק"ו). הרי דגרם המיתה שגרמה חוה נחשב ככיצוי נרו של עולם. ולכן מקדשין על היין לתקן חטא אדם הראשון שחטא בגפן, ולכך ראוי בקידוש ליתן עיניו בנרות, כדי להכיר הרמו שמכוין להעלות נרו של עולם שנכבה על ידי חטא אדם הראשון בגפן ע"ש. וכמו כן צפורים, על ידי התשובה שעשו אז ישראל נתקן החטא ההוא, ולא כבה נרו של עולם, וליהודים היתה אורה, ועל כן מדליקין נרות.

ובזה נראה ליתן טעם לשנת שתיקנו חכמינו ז"ל להצדיל במוצאי שנת בתפלה, ושוב להצדיל על היין, ומסדרין על הכוס נר ובשמים, כי הנה בתפלה מצדילין בצרכת חונן הדעת, ואיתא בירושלמי (ברכות ה-ג) טעמו, דאם אין דעת הצדלה מנין ע"כ. ואם כן הצדלה מתעורר ענין הדעת, להצדיל צין קודש לחול צין אור לחושך צין ישראל לעמים, ואז יש לעשות תיקון להחטא שנתהוה מעד 'הדעת'. על כן לוקחין כוס יין, שעד הדעת גפן היה, ומדליקין את הנר, לתקן מה שכבתה חוה נרו של עולם, ואנו אומרים ברכת ההצדלה עליה בקנה שלא נפגמה מהחטא, ומריחין בשמים, שחוש הריח לא נפגם אז.

מתנות לאציונים, משתה ושמחה, זה לעומת זה, ולעורר עלינו מדת החסד מהשמות הקדושות העולות כמספר ד' פעמים מ', מספר ק"ס.

ובהיות שחטא עץ הדעת היטה,
שרצה להשיג דעת יותר ממנה שניתן לו, ועל כן נטל מפרי עץ 'הדעת' טוב ורע, ולכן כאשר צא תיקונו, אנו נוטלין אותה הגפן שחטא צו אדם הראשון כדי להשיג דעת, ושותין ממנו עד דלא ידע, לבטל עצמו כולו תחת ה', אשר רק לעשות רצון אלקי חפצתי, ולא שום רצון אחר.

ולבן קראו לימים האלה פורים על
שם הפור (ט-כו). ולכאורה הפור היה רק פרט קטן מהשתלשלות הגזירה, וגם בלא פור היה צידו להשמידם, ולמה קראוה על שם הפור. ונראה דצבני יששכר (אדר ד-ג) מציא מסידור הרב (שער הפורים) כי הגורל הוא רצון צלי טעם וזחירה, כי המזרר איזה חפץ וחלק מן החפצים והחלקים האחרים, הנה הוא מזרר בטעם, מחמת שנראה לו זה שמן ציותר או נאה ציותר, מה שאין קן בגורל, הנה מסכים בדעתו של אשר יצא לו הגורל, את זה יקח מצלי טעם, רק ברצון ע"ש.

ודדו תיקון חטא עץ הדעת, שרצו להשיג מדריגות יותר ממנה

שנתקן החטא ההוא על ידי מרדכי ואסתר, אנו מרבים במשלוח מנות ומתנות לאציונים, וצלי שום השתדלות מגיע לכל אחד מנות ומתנות, להורות כי ההשתדלות הוא רק מצד החטא, אבל בתיקון החטא ימנא כל אחד פרנסתו מן השמים.

והנה מצואר צוהר הק' (פ' פנחס תלד:) דכששמעה הנחש מן האשה, מ'פרי עץ הגן וגו', לקחה אות מ' מ'פרי והיה טראיס על רישיה דאדם הראשון, ושמרה עד שתוליא מפיה ו' ת', לזרף אותיות מו"ת, ואמרה האשה ד' פעמים ו"ת, ות'קח ות'אכל ות'מן ות'פקחנה (בראשית ג-ו), ונעשה הצירוף מד' צדדים, ונזרפה המ"ם עם ו"ת ד' פעמים ע"כ. וצדרשות חתם סופר (לו' אדר קלא.) כתב לצארו, כי כל צירופי שמות הרחמים בקדושה הם ק"ס, כידוע מסדר פדיון נפש, אהו"ה אה"ה הו"ה אדנ"י א"ל, וזוה עושין פדיון נפש מצלי ימות לשחת. והנחש רצתה להכשילה מצלי תת לה חנינה, וד' פעמים מ' עולה ק"ס, על כן עשתה כל צירופיה עם ו"ת כנ"ל ע"כ. ולכן כאשר רצה המן לעורר שוב את חטא העץ הדעת, ולעורר מיטה וכליה צישראל. ונתהפכה לישראל מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, תיקנו כנגדו ד' מלות בחג, אשר כולם מתחילים בצות מ', מקרא מגילה, משלוח מנות,

אלא משליך כל יהבו על ה'. וכמו שגורל אינו צוחר מעצמו אלא מכניע עצמו לצוראו כפי מה שיצחר לו ה' בגורלו, כן יעשה להגיע למדה זו צימי הפורים, על כן קראוה על שם הפור.

שניתן להם מאת ה', על כן ציזם הפורים, זמן תיקון חטא עץ הדעת, הזמן גרמא לסלק הדעת, ולקיים השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך, שאינו צוחר בשום דבר לפי דעתו,

בסעודת שושן פורים תשע"א לפ"ק

בן יוחאי, מפני מה נתחייבו שוגאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה וכו', מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע וכו' ע"ש. ויש להבין הלל אמרו חז"ל (שם) והשתיה כדת אין אונס (אסתר ח-ט), כדת של תורה וכו'. לעשות כרצון איש ואיש, אמר רבא לעשות כרצון מרדכי והמן וכו' ע"ש. אם כן היו המאכלים לישראל בכשרות, והיין לא היה יין נסך, ולמה יתה חרין אף ה' על זה, עד שנתחייבו עבורו כליה. והרי אף על מאכלות אסורות גמור ליכא אלא לאו, ולא חיוב מיתה.

וגראדה כי הנה דניאל היה מחכמי אותו הדור, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה טו.) ותקרא אסתר להתך (ד-ה), זה דניאל, ולמה נקרא שמו התך, שחמכוהו מגדולתו. וברש"י שבשע"ר השליטו תלתא במלכותו, וכן דריוש המדי וכו', וכן כורש וכו', וכשמלך אחשורוש חתכו מגדולתו ע"כ. ואיתא בגמרא (עבודה זרה לו.) דדניאל גזר על פתן ושמן משום יינן, ועל

ברמ"א (סימן תרצה-ג) כתב, יש אומרים שיש לאכול מאכל זרעונים צפורים, זכר לזרעונים שאכל דניאל וחבריו בצבל (כל זו) ע"כ. ויש להבין מהו השייכות של אכילת זרעונים של דניאל לסעודת פורים. ובלבושי שרד הוסיף עלה, וגם אסתר אכלה זרעונים, כדאמרין (מגילה יג.) וישנה ואת נערוותיה וגו' (אסתר ג-ט), אמר רב שהאכילה מאכל יהודי וכו', ורבי יוחנן אמר זרעונים, וכן הוא אמר [שהזרעונים טובים לנדיקים להבדילן ממאכל טמא] ויהי המלצר נושא את פת בגס ונותן להם זרעונים (דניאל ח-טו) ע"כ. והיינו שלא רצה דניאל להתגאל צפת בג המלך וביין משתיו, ויתן אלקים את דניאל לחסד, ונותן להם זרעונים. — אך אכתי יש להבין דאם כן למה נתן טעם לאכילת זרעונים, בשביל אכילת דניאל, ציזתר הוי ליה למימר בשביל אכילת אסתר.

וגראדה דהנה אמרו חז"ל (מגילה יג.) שאלו תלמידיו את רבי שמעון

הכל הוא בתכלית הכשרות, ולמה נגזור גזירות רחוקות, פתן ושמנן משום יינן, ויינן משום צנותיהן וכו', ולא עוד, מרדכי אוסר לנו ללכת לצית המשתה, והוא בעלמנו עומד ומשמש, כמו שדרשו חז"ל (מגילה יב.) לעשות כרצון איש ואיש (אסתר א-ח), אמר רבא לעשות כרצון מרדכי והמן, מרדכי דכתיב איש יהודי (ב-ה). וברש"י שהם היו שרי המשקים במשתה ע"כ, ולכן לא הטו און לדבריו, והלכו לסעודתו של אותו רשע. והנה אמרו חז"ל (עירובין כא:) בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה, שדברי תורה יש בהן עשה ולא תעשה [יש בהן שאין בהן חיוב מיתה], ודברי סופרים, כל העובר על דברי סופרים חייב מיתה [על כולן, כדכתיב (קהלמ יח) ופורץ גדר ישכנו נחש] ע"כ. ולכן נתחייבו ישראל צאתו דור כליה, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, כי עברו על דברי סופרים, שגזר דניאל וחבריו על אותה סעודה, ועברו על דברי מרדכי שהזהירם לא ללכת אל המשתה. ואם לא היה שם רק איסור מאכלות אסורות של תורה, לא היו חייבין כליה, אבל על דברי סופרים יש חיוב כליה.

ולבן תיקנו צפורים משתה ושמחה, כי עיקר הגזירה צאה על ידי משתה ושמחה של אחשורוש, עזר

יינן משום צנותיהם וכו' (שבת יז.). והיתה זאת אז גזירה חדשה מחכס שבאותו דור, שגם פת כשר ויינן כשר, אם זה נעשה צביתו של עכו"ם, אסור לאכול ולשתות ממנו.

ולבן דניאל עזמו וחבריו, לא רנו להתגאל מפת בג המלך וציין משתיו, אם כי היו כשרים לאכול, הרי הם גזרו עליהם שלא לאכול פת ושמנן ויינן של נכרי, ועל כן לא נשאר להם לאכול אצל המלך אלא זרעונים. ומהאי טעמא גם אסתר הנדיקת לא רצתה לאכול רק זרעונים, כי היתה אז כבר הגזירה על פת עכו"ם וציסול עכו"ם. ומהאי טעמא נזה עליהם מרדכי שלא ללכת אל המשתה של המלך, אם כי היו המאכלים כשרים, מכל מקום יש בהם משום פתן ושמנן דאסור מגזירת דניאל. והגם שזיה המלך לעשות כרצון איש ואיש, שיהיה הסעודה מסודר כרצון מרדכי, מכל מקום לא היה יכול לומר להמלך שאי אפשר לאכול המאכלים כשרים, עזר שבאים הם מצביתו של מלך עכו"ם. והיה צוה רק איסור דרבנן במקום פיקוח נפש. ומכל מקום הכריו מרדכי שלא ילכו לסעודתו של אותו רשע, שאסור לאכול בסעודת עכו"ם מגזירת דניאל וחבריו שאסרו פתן ויינן ושמנן.

אמנם בני ישראל לא הטו און לדבריו, והקילו לעצמם, הלא

ויסופר על הגאון רבי משה
 פיינשטיין ז"ל שאמר, כי
 סיבת ההתבוללות בנישואי תערובות,
 וההתדרדרות הנורא שיש בהכלל
 ישראל, הוא מטעם כי רוב המאכלים
 בזמנינו נגמרים בצית חרושת של
 עכו"ם, ויש בהם חששות של זישול
 עכו"ם ופת עכו"ם, אשר על זה גזרו
 משום צנתיקה, וצלי זהירות בזה צאים
 לידי מכשול בזה ר"ל.

שנהנו מסעודתו של אותו רשע, כדי
 לתת לב על גודל כח חכמי ישראל של
 אותו דור שגזרו עליה, כי צעזרם על
 גזירת חכם בדורו, נגרס גזירת כליה.
 ולכן יש לאכול בסעודה זו זרעונים,
 לזכר דניאל וחצריו שגזרו על פתן
 ושמן ויין, ועבור זה אכלו רק
 זרעונים, וכן עשתה אחריה אסתר
 בצית אחשורוש, להורות שעל זאת
 הייתה סיבת הגזירה.

לעילוי נשמת

הר"ר אברהם יוסף ב"ר יצחק ע"ה

נפטר כ"ד אדר תשס"ד לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה

הונצח ע"י בנו

הר"ר יצחק אלעזר והר"ר יואל ווערצבערגער נ"ו

נתנדב ע"י ידידינו

הרה"ג ר' שמשון ראאב שליט"א

לרגל השמחה במעונו

באירוסו בתו הכלה תרו' למז"מ

נתנדב ע"י ידידינו

מוה"ר ר' אברהם ברילל הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו

בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו

מוה"ר ר' דוד צבי זלרמאיר הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו

בנישואי בנו החתן ישראל לייב נ"ו למז"מ

נתנדב ע"י ידידינו

מוה"ר ר' אפרים שמואל הערשקא הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו

בהולדת בנו למזל טוב

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה

להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו 718.387.5770